

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Кафедра філософії та культурології

06-07-227М

Методичні вказівки

та плани семінарських занять з дисципліни
«Філософія мови та культура спілкування» для здобувачів
вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за освітньо-
науковою програмою підготовки доктор філософії (PhD)
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 227 «Терапія та реабілітація»

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІ охорони здоров'я
Протокол №1 від 29.08.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки та плани семінарських занять з дисципліни «Філософія мови та культура спілкування» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за освітньо-науковою програмою підготовки доктор філософії (PhD) галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» [Електронне видання] / Залужна А. Є. – Рівне : НУВГП, 2023. – 29 с.

Укладач: Залужна А. Є., докт. філос. наук, професор кафедри філософії.

Відповідальний за випуск: Шадюк Т. А., канд. філос. наук, доцент, завідувачка кафедри філософії та культурології НУВГП.

Керівник (гарант) ОП: Григус І. М., д.мед.н., професор, директор Навчально-наукового інституту охорони здоров'я.

Зміст

Вступ.....	3
1. Методичні поради щодо підготовки до семінарських занять...	3
2. Структура навчальної дисципліни.....	4
3. Плани семінарських занять.....	7
4. Завдання для самостійної роботи.....	23
5. Методи оцінювання знань.....	26
6. Розподіл балів, що отримують здобувачі.....	28

© А. Є. Залужна, 2023

© НУВГП, 2023

ВСТУП

Актуальність навчальної дисципліни «Філософія мови та культура спілкування» полягає у тому, що освоєння філософських знань з проблем мовних форм свідомості та спілкування сприяє формування навичок аналітичного мислення, креативності, інтерпретації і відтворення логічно-смыслової структури текстів, здатності до спілкування у науковому співтоваристві, культури смислотворчості та діалогічності.

Метою викладання дисципліни: є ознайомлення здобувачів третього освітньо-наукового рівня з культурно-історичним розвитком і сучасним змістом мовознавчих та комунікативних проблем через засвоєння відповідних лінгвофілософських знань, формування навиків критичного мислення й високої методологічної культури творчої діяльності, прилучення до гуманістичного змісту філософського світогляду.

1. Методичні поради щодо підготовки до семінарських занять

Методичні поради щодо підготовки до семінарських занять

Опанування освітньої компоненти «Філософія мови та культура спілкування» вимагає цілеспрямованої роботи над вивченням базової та допоміжної літератури, активної роботи на лекціях, семінарських заняттях, самостійної підготовки. Здобувач готується до семінару на основі поданого плану. Для перевірки рівня здобутих знань за темою заняття подаються контрольні питання, проблемні завдання різного рівня складності, завдання для самостійної роботи та опрацювання першоджерел.

Окреслені види перевірки знань для здобувачів освітньо-наукової програми підготовки доктор філософії (PhD) сприятимуть їхній активізації роботи на семінарських заняттях розвитку навичок до науково-дослідної діяльності та підвищення рівня мовної культури та культури спілкування в контексті письмової та усної комунікації.

Важливою формою роботи по даному курсу є підготовка презентаційного виступу.

Лекційний матеріал, теми першоджерел, тестові завдання можна знайти на навчальній платформі Moodle: <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4273>.

2. Структура навчальної дисципліни

Денна форма

Назва теми	Розподіл годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Модуль 1			
Становлення та розвиток лінгвофілософської проблематики.			
Тема 1. Мова як об'єкт дослідження філософії мови та мовознавства	2	2	8
Тема 2. Типологія лінгвофілософських систем	4	4	12
Тема 3 Особливість лінгвофілософських вчень в Україні.	2	2	10

Модуль 2 Основні проблеми культури мовлення та спілкування			
Тема 4 Теоретико-методологічні засади культури мовлення та спілкування.	2	2	10
Тема 5 Культура мовлення та спілкування у різних сферах людського буття.	2	4	12
Тема 6 Міжособистісні відносини: взаєморозуміння та конфліктні ситуації	2	2	8
Всього	14	16	60

Заочна форма

Назва теми	Розподіл годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Модуль 1 Становлення та розвиток лінгвофілософської проблематики			
Тема 1. Мова як об'єкт дослідження філософії мови та мовознавства	1	2	9
Тема 2. Типологія лінгвофілософських систем	-	2	17
Тема 3 Особливість лінгвофілософських вчень в Україні.		1	14
Модуль 2			
Основні проблеми культури мовлення та спілкування			
Тема 4 Теоретико-методологічні засади культури мовлення та спілкування.	1	1	12

Тема 5 Культура мовлення та спілкування у різних сферах людського буття	-	2	16
Тема 6 Міжособисті сні відносини: взаєморозумі ння та конфліктні ситуації.	-	-	12
Всього	2	8	80

3. Плани семінарських занять

ТЕМА 1. Мова як об'єкт дослідження філософії мови та мовознавства

Основні поняття і категорії: лінгвістика, повсякденна мова, соціальний діалект, філософія мови, суржик, територіальний діалект, теоретичне мовознавство.

План

1. Природа мови, модуси її існування та функції.
2. Мова як предмет міждисциплінарних досліджень.
3. Зміст, основні завдання , напрями та методологічні підходи мовознавства.
4. Сутність філософії мови: основні поняття та типологія підходів.

Контрольні питання.

1. В чому проявляється особливість співвідношення мови та мовлення?

2. Охарактеризуйте основні мовознавчі дисципліни. В чому полягає їх специфіка?
3. Назвіть головних представників, які розглядали проблему походження мови.
4. Які проблеми розглядає сучасне мовознавство та філософія мови?
5. В чому полягає сутність і проблема методів дослідження мови?
6. Які «образи мови» сформувались у науці наприкінці XIX - на початку XX ст.?
7. Чому деякі філософи вважають мову сутнісною ознакою людини?
8. Вкажіть найважливіші проблеми філософії мови?
9. Розкрийте зв'язок, який існує між суспільством та мовою?
10. В чому полягають основні особливості літературної мови?
11. Назвіть основні категорії філософії мови як навчальної дисципліни.
12. Що, на вашу думку, спонукає філософів звертатися до проблем мови?

Література

1. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролеєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ : Дух і Літера, 2020.
2. Гайдаєнко І. В. Загальне мовознавство: Навчально-методичний комплекс. Х. : Айлант, 2018.
3. Залужна А. Є., Ковтун О. М. Світогляд і світоглядна культура особистості в проблемному полі філософсько-педагогічної рефлексії. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 4. Т. 1. Одеса, 2018. С. 127–131.
4. Костусяк Н. М. Історія та прикладні аспекти українського мовознавства : методи-чні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022. 52 с.
5. Мирошниченко М. І. Психологія ділового спілкування: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020. 130 с.
6. Назаренко О. М. Вступ до мовознавства : навч. посібн. Одеса : Фенікс, 2021. 190 с.

7. Пентилюк М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. Центр навчальної літератури. 2019.
8. Петінова О. Б. Філософія : навчальний посібник. Одеса, 2019. 304 с.
9. Філософія : підручник / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо; Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021.

.Першоджерела

Прореферуйте працю Мельничук О. Д, Зубілевич М. І, . Фінчук Г.В. «Роль мови в пізнанні світу: семантико-філософський підхід». URL: / https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_3/9.pdf

Дайте відповіді на питання:

1. Який зв'язок існує між свідомістю, мовою та мовленням?
2. В чому полягає ідея семантичного трикутника і як вона використовується для дослідження феномена мови?
3. Як автор характеризує пізнавальну роль мови? Чому ця функція є однією з найбільш важлива щодо інших?

ТЕМА 2. Типологія лінгвофілософських систем.

Заняття 1. Філософія античності, середньовіччя, епохи Відродження та Нового часу.

Основні поняття і категорії: емпіризм, санскрит, номіналізм, ідеографія, анілогізм, піктографія, реалізм, раціоналізм, патристика, індукція.

План

1. Лінгвістичні ідеї Стародавнього Сходу.
2. Проблема мови Стародавньої Греції та Риму.
3. Особливості мовознавчих пошуків епохи Середньовіччя та Відродження.
4. Філософії мови XVII-XVIII ст. Всезагальна граматики Пор-Рояля.

Контрольні питання

1. Назвіть та охарактеризуйте основні періоди розвитку лінгвістичних вчень.
2. Розкрийте основні мовознавчі проблеми Стародавнього Сходу.
3. В чому полягає специфіка осмислення мови в Стародавній Індії?
4. Як розглядалась проблема співвідношення слова та предмету в античній філософії?
5. Розкрийте основні лінгвофілософські погляди Арістотеля.
6. В чому полягає особливість дискусії між аналогістами та анімалістами?
7. Окресліть провідні мовознавчі проблеми епохи Середньовіччя.
8. Як вирішувалось питання походження мови у середньовічній патристиці?
9. Розкрийте особливість тлумачення універсалій в номіналізмі та концептуалізмі.
10. Як розглядалися мовознавчі проблеми у філософії Р. Декарта та Ф. Бекона?
11. Яке місце займає розроблена граматики Пор-Рояля в лінгвофілософських ідеях Нового часу?
12. В чому полягає зв'язок між мислинневою та мовною діяльністю у філософських поглядах Е. Кондильяка

Література

1. Возняк С. Онтологічні начала античної філософії. Філософські науки. 2019. Том 123 № 1. С. 25–36.
2. Костусяк Н. М. Історія та прикладні аспекти українського мовознавства : мето-дичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022.
3. Матвієнко О. Філософія Стародавнього Сходу : навчально-методичні рекомендації. Ужгород : В-тво УжНУ «Говерла» 2020.
4. Петінова О. Б. Філософія : навчальний посібник. Одеса, 2019.

5. Репетій С. Духовність як філософсько-антропологічна проблема в історії західної філософії епохи Середньовіччя. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 42. С. 140–145
6. Філософія : підручник / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо; Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021
7. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020.

Першоджерела

Прореферуйте працю Платона «Кратіл або Правильність імен».

Дайте відповіді на питання:

1. Як обґрунтовується теза про природний характер найменувань Кратілом?
2. Яке місце ідея займає у мовознавчих поглядах Платона?
3. Який зв'язок існує між ейдосом слова та ейдосом речі, первинними та вторинними словами?

Заняття 2. Лінгвофілософський підхід до мови: основи становлення філософії мови науки.

Основні поняття і категорії: перлокуція, фонетичний акт, синтаксис, верифікація, синтагматика, іллокуція, ретичний акт, семантика, фальсифікація, парадигматика.

План

1. Антропоцентричний підхід до мови у філософському вченні В. фон Гумбольдта.
2. Проблема мови у філософії структуралізму та постструктуралізму.
3. Семантичні та прагматичні концепції мови.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте основні ознаки гумбольдтіанства як лінгвофілософського напрямку.

2. Як співвідносяться у вченні В. фон Гумбольдта поняття «мова» та «дух народу»?
3. Які ідеї відомих філософів відіграли значну роль у формування основних концептуальних засад поглядів В. фон Гумбольдта?
4. Розкрийте основні положення неогумбольдтіанства.
5. В чому полягає специфіка європейського неогумбольдтіанства?
6. Назвіть головні напрямки ХХ ст. та охарактеризуйте їх.
7. Окресліть провідні мовознавчі проблеми неопозитивізму.
8. Охарактеризуйте структуралізм як лінгвофілософське вчення.
9. В чому полягає особливість тлумачення ролі мови науки у філософії ХХ ст.?
10. Як розглядалися мовознавчі проблеми у філософії постструктуралізму?
11. Визначте сутнісний зміст теорії мовленнєвих актів та назвіть основних її представників
12. В чому полягає зв'язок між локутивними та іллокутивними актами мовлення?

Література

1. Бакреу А. С., Шпачинський І. Л. Особливості герменевтики як філософської концепції ХХ ст. *Молодий вчений*. 2019. № 12 (76). С. 247–250.
2. Крилова В. Текст як результат харизми автора. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. Випуск 40. С. 27–33.
3. Левкулич В., Матвієнко О. Феноменологія і герменевтика: навчально методичні рекомендації. Ужгород : В-тво УжНУ «Говерла» 2020.
4. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури. 2020.
5. Петінова О. Б. Філософія : навчальний посібник. Одеса, 2019.
6. Філософія : підручник / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра,

В. Ю. Свищо; Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021.

7.Халімон Р. О. Феномен інтерпретації в контексті герменевтичного аналізу. «*Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*», 2021, 4 (1). С. 59–68.

8. Шепетяк О., Шепетяк О.. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020.

Першоджерела

Прореферуйте працю В. фон Гумбольдта «Про різноманітність будови людської мови та її вплив на духовний розвиток людства». Ч .31. Про характер мов. URL: http://rumagic.com/ru_zar/sci_psychology/gumboldt/0/j23.html

Дайте відповіді на питання:

1. Яким чином філософ пояснює багатоманітність різних мовних форм багатьох народів? Чи зводяться вони лише до відмінностей у звуковому вираженні?

2. Яке місце займає світогляд у становлення характеру мови?

3. В чому, на думу В. фон Гумбольдта, полягає взаємозв'язок між мовою, духом та характером народу?

ТЕМА 3. Особливість лінгвофілософських вчень в Україні.

Основні поняття і категорії: диглосія, агіографія, мікрокосм, видима натура, ексформа, ісихазм, кордоцентризм, макрокосм, невидима натура, інформація.

План

1. Проблема мови в культурі Київської Русі.

2. Філософія мови в Україні XVIII-XIX ст. (Г. Сковорода, О. Потебня, Д. Овсянико-Куликовський).

3. Ідеї компаративістики у сфері гуманітарного знанняГене́за науки та проблема періодизації її історії.

Контрольні питання

1. У чому полягає специфіка розвитку лінгвофілософської думки у східних слов'ян?

2. Які підходи до розуміння мови виявились у вітчизняній культурі після прийняття християнства?
3. Як витлумачували процес пізнання книжники Київської Русі?
4. Охарактеризуйте основні етапи розвитку філософської думки в Україні.
5. Яка особливість ісихастської традиції в середньовічній культурі Київської Русі ?
6. Охарактеризуйте давньоруську агіографію та визначте її особливості.
7. Яке місце в національно-культурному відродженні України відіграв Острозький літературно-освітній центр?
8. Вкажіть основні ознаки лінгвофілософської концепції Г.С. Сковороди.
9. В чому полягає специфіка тлумачення О. Потебнею гумбольдтівського розуміння тотожності мови та духу?
10. Як розумів О. Потебня сутність та природу мови?
11. Розкрийте основні засади лінгвофілософського вчення Д. Овсянико-Куликовського.
12. Вкажіть найпомітніші тенденції розвитку української філософії мови ХХ ст.

Література

1. Костусяк Н. М. Історія та прикладні аспекти українського мовознавства : методи-чні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022.
2. Крилова В. О. Текст як результат харизми автора. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. Випуск 40. С. 27–33.
3. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури. 2020.
4. Філософія : підручник / В. С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо; Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021.

5. Халімон Р. О. Феномен інтерпретації в контексті герменевтичного аналізу. *«Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences»*, 2021, 4 (1). С. 59–68.
6. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020.
7. Zaluzhna A. et al. «The world of man» as «the world of culture» in the discourse of the Kyiv philosophical school. *Вісник ЖДУ імені Івана Франка. Філософські науки. № 2 (93). 2023. С. 36–42*

Першоджерела

Прореферуйте фрагменти праці О. Потебні *Думка й мова* (фрагменти). *Олександр Потебня. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / За ред. М.Зубрицької. URL: <http://1576.ua/books/5314>

Дайте відповіді на питання:

1. Яким чином філософ розкриває взаємозв'язок між словом та думкою? Яке місце в цій взаємодії він надає поняттю?
2. Як О. Потебня розрізняє в слові зміст, внутрішню та зовнішню форму?
3. Як автор пояснює вплив мистецтва як мови митця на формування думки іншої людини?

ТЕМА 4. Теоретико-методологічні засади культури мовлення та спілкування.

Основні поняття і категорії: мова, мовлення, культура мовлення, свідомість, пізнання, внутрішнє мовлення, правильність мовлення, спілкування.

План

1. Мовлення та культура мовлення в контексті теоретико-методологічних підходів.
2. Мова та мислення, мова та внутрішнє мовлення, мова та спілкування.
3. Спілкування: сутність, види, особливості класифікації.
4. Характеристика основних комунікативних станів та особливості маніпуляційних форм спілкування.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте особливості співвідношення мови та мовлення.
2. Розкрийте сутність культури мовлення.
3. Назвіть основні аспекти осмислення культури мовлення.
4. Охарактеризуйте комунікативний та етичний аспекти культури мовлення.
5. Чи існує зв'язок між мовою та мисленням і в чому він проявляється ?
6. Розкрийте особливості внутрішнього мовлення.
7. Охарактеризуйте основні ознаки комунікативно-якісного мовлення.
8. Розкрийте сутність спілкування та особливості його структури.
9. Назвіть основні комунікативні стани.
10. Дайте характеристику основним функціям спілкування.
11. В чому полягає специфіка основних видів маніпуляційних станів спілкування ?

Література

1. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролесєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ : Дух і Літера, 2020.
2. Боковець О. І. Ділове спілкування : навчально-методичний комплекс дисциплін. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022.
3. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т. Етика ділового спілкування. Центр навчальної літератури. К., 2019.
4. Динікова Л. Ш. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посібн. для студ. тех. спец. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021.
5. Ділові комунікації та етикет [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2023.
6. Залужна А. Є., Макух Т. О. Корпоративна культура в системі менеджменту. *Детермінанти соціально-економічного відновлення держави, регіонів та суб'єктів господарювання: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції*. Рівне : НУВГП, 2023. С. 646–648.

7. Костусяк Н. М. Історія та прикладні аспекти українського мовознавства : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022.
8. Мирошніченко М. І. Психологія ділового спілкування : конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020.
9. Назаренко О. М. Вступ до мовознавства : навч. посібн. Одеса : Фенікс, 2021.
10. Пентилюк М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. Центр навчальної літератури. 2019.
11. Фреймут О. Етикет. Школа пані Фреймут, В-тво: Snowdrop, 2018. URL:
http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13956/1/Lekcii_2018.pdf.

Першоджерела

Прореферуйте фрагменти праці Г.С. Сковороди «Разговор пяти путников об истинном счастье в жизни». Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. К.: Наукова думка.

Дайте відповіді на питання:

1. В чому, на думку Г.С. Сковороди, полягає зміст справжнього щастя?
2. Що постає основною передумовою існування в щасті?
3. Яку роль відіграє вчення серце у досягненні щастя у творчості Г.С. Сковороди?

ТЕМА 5. Культура мовлення та спілкування у різних сферах людського буття.

Заняття 1. Культура мовлення та спілкування у науковій діяльності.

Основні поняття і категорії: наукова традиція, інтерналізм, екстерналізм, наукова революція, наукова картина світу, парадигма, наукове співтовариство, типи наукової раціональності, метафізика «третього світу», науково-дослідні програми.

План

1. Науковий стиль та його характеристика
2. Доброчесність як поняття та явище. Феномен академічної доброчесності.
3. Опрацювання наукових текстів.
4. Публічний виступ та його особливості.

Контрольні питання

1. Що таке мовний стиль?
2. Назвіть та охарактеризуйте основні види мовних стилів.
3. В чому полягає специфіка наукового стилю?
4. Назвіть відмінність наукового стилю від публіцистичного
5. Які існують види опрацювання наукових текстів?
6. Охарактеризуйте види дискусивно-полемічних вимірів спілкування.
7. В чому полягає мета полеміки та які існують полемічні прийоми?
8. Розкрийте сутність та роль академічної доброчесності як складової культури мовлення та спілкування.
9. Окресліть проблеми академічної доброчесності.
10. Назвіть види публічних виступів та розкрийте їх особливості.
11. Яка роль особистісних чинників впливу на аудиторію?
12. Який ви зміст вкладає в логіку побудови публічних текстів?

Література

1. Боковець О. І. Ділове спілкування : навчально-методичний комплекс дисциплін. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022.
2. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т. Етика ділового спілкування. Центр навчальної літератури. К., 2019.
3. Динікова Л. Ш. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник : навч. посібн. для студ. тех. спец. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021.
4. Ділові комунікації та етикет [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2023.

5. Залужна А. Є., Макух Т. О. Корпоративна культура в системі менеджменту. *Детермінанти соціально-економічного відновлення держави, регіонів та суб'єктів господарювання*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. Рівне : НУВГП, 2023. С. 646–648.
6. Дейнеко Є. В. Теоретичні аспекти ефективності публічного виступу. URL: http://www.ed.ksue.edu.ua/ER/knt/e114_60/e114dajn.pdf
7. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Стаття 50 «Порушення авторського права і суміжних прав». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page3>
8. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Стаття 1 «Основні терміни та їх визначення». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
9. Закон України «Про Освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>
9. Мирошниченко М. І. Психологія ділового спілкування: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020.
10. Пентилюк М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. Центр навчальної літератури. 2019.
11. Про Етичний кодекс ученого України. www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf. URL:
12. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) Американські Ради. URL: <http://www.saiup.org.ua/>
13. Фреймут О. Етикет. Школа пані Фреймут, В-тво: Snowdrop, 2018. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13956/1/Lekcii_2018.pdf.

Першоджерела

Проаналізуйте «Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)». URL: <http://www.saiup.org.ua/>

Дайте відповіді на питання:

1. Розкрийте зміст академічної доброчесності та академічної нечесності.
2. Охарактеризуйте академічну культуру у Вашому університеті.
3. Порівняйте «Кодекс честі студентів НУВГП» із Кодексами інших ЗВО

Заняття 2. Культура ділового мовлення та спілкування

Основні поняття і категорії: стиль, офіційно-діловий стиль, законодавчий підстиль, дипломатичний підстиль, ділова бесіда, ділове спілкування, діловий етикет, мовленнєвий етикет, ділова доповідь, ділові переговори, діловий прийом.

План

1. Особливості офіційно-ділового стилю.
2. Ділове спілкування та його види.
3. Службовий етикет: моральні принципи та засади.

Контрольні питання

1. Розкрийте сутнісний зміст офіційно-ділового стилю мовлення.
2. Назвіть підстилі офіційно-ділового стилю мовлення.
3. Охарактеризуйте основні особливості офіційно-ділового стилю мовлення.
4. Розкрийте сутність та види ділового спілкування.
5. Які існують види усного ділового спілкування ?
6. Охарактеризуйте ознаки ділового спілкування.
7. В чому полягає особливість ділової бесіди?
8. Яку підготовчу роботу необхідно провести для організації ділового прийому?
9. Назвіть специфічні риси ділової доповіді.
10. Які існують різновиди ділових переговорів?
11. Охарактеризуйте загальні вимоги до мови документів.
12. Назвіть особливості службового етикету.

Література

1. Боковець О. І. Ділове спілкування: навчально-методичний комплекс дисциплін. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022.

2. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т. Етика ділового спілкування. Центр навчальної літератури. К. 2019.
3. Динікова Л. Ш. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник : навч. посібн. для студ. тех. спец. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021.
4. Ділові комунікації та етикет [Електронний ресурс] : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2023.
5. Залужна А. Є., Макух Т. О. Корпоративна культура в системі менеджменту. *Детермінанти соціально-економічного відновлення держави, регіонів та суб'єктів господарювання: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції*. Рівне : НУВГП, 2023. С. 646–648.
6. Мирошниченко М. І. Психологія ділового спілкування: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020.
7. Назаренко О. М. Вступ до мовознавства : навч. посібн. Одеса : Фенікс, 2021.
8. Пентилюк М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. Центр навчальної літератури. 2019.
9. Службовий етикет. Лекція. URL:
<http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/27684/7/6->
10. Фреймут О. Етикет. Школа пані Фреймут, В-тво: Snowdrop, 2018. URL:
http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13956/1/Lekcii_2018.pdf .

Першоджерела

Прореферуйте статтю Н. Чернушенко «Мовленнєвий етикет як складник професійної компетентності майбутнього педагога». *Український світ у наукових парадигмах. Збірник наукових праць*. URL:
<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7878296a-85bb-4368-abd2-478ba6a34c97/content>

Дайте відповіді на питання:

1. Чому мовленнєвий етикет є обов'язковою складовою професійної етики ?
2. Які автор виокремлює основні правила мовленнєвого етикету?
3. Охарактеризуйте основні завдання, які, на думку автора, сприяють засвоєнню норм мовленнєвого етикету ?

ТЕМА 6. Встановлення взаємовідносин між суб'єктами спілкування.

Основні поняття і категорії: міжособистісні відносини, симпатія, антипатія, дружба, любов, ворожість, повага, альтруїзм, егоїзм, конфлікт, міжособистісні конфлікти, агресія, компроміс.

План

1. Міжособистісні відносини та їх класифікація
2. Конфлікти: причини виникнення.
3. Види та способи вирішення конфліктів.

Контрольні питання.

1. Охарактеризуйте основні види міжособистісних відносин.
2. Проаналізуйте особливість міжособистісних відносин та їх класифікації.
3. Розкрийте основні прояви позитивних міжособистісних відносин.
4. Розкрийте особливість взаємодії понять «дружба» та «любов».
5. В чому полягає сутнісний зміст поняття «прив'язаність» ?
6. Назвіть основні типи стосунків, що мають негативну спрямованість.
7. Визначте роль поваги та пошани як невід'ємної основи повноцінного людського спілкування та міжособистісних відносин.

8. Розкрийте явища альтруїзму та егоїзму як різнонаправлених індивідуальних морально-етичних принципів міжособистісних відносин.
9. Охарактеризуйте основні етапи розвитку конфлікту.
10. Які існують причини виникнення конфліктів ?
11. В чому полягає сутність внутрішньо особистісного конфлікту?
12. Які обставини сприяють успішному врегулюванню конфліктів.

Література

1. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посібник. Харків : ХНУРЕ, 2020.
2. Боковець О. І. Ділове спілкування : навчально-методичний комплекс дисциплін. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022.
3. Гоулман Д., Маккі Е., Бояціс Р. Емоційний інтелект лідера. В-во «Нашформат», 2019.
4. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т. Етика ділового спілкування. Центр навчальної літератури. К. 2019.
5. Долінська Л. В., Матяш-Заяць Л. П. Психологія конфлікту : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2019.
6. Залужна А. Є., Макух Т. О. Корпоративна культура в системі менеджменту. *Детермінанти соціально-економічного відновлення держави, регіонів та суб'єктів господарювання*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції 10 листопада 2023 р. Рівне : НУВГП, 2023. С. 646–648.
7. Мирошниченко М. І. Психологія ділового спілкування : конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020.
8. Пентилюк М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. Центр навчальної літератури. 2019.
9. Петрінко В. С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці : навчальний посібник. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2020.
10. Zaluzhna A. et al. «The world of man» as «the world of culture» in the discourse of the Kyiv philosophical school. *Вісник*

Першоджерела

Прореферуйте статтю Н. Новікової «Управління конфліктами в організації: підходи до вирішення та профілактика». Галицький економічний вісник. 2013. №2(41). С.79-83

Дайте відповіді на питання.

1. Охарактеризуйте основні проблеми, на які спрямовуються зусилля сучасних теоретиків конфліктології?
2. Які перешкоди, на думку дослідниці, знижують ефективність роботи з попередження конфліктів ?
3. Які основні шляхи усунення конфліктів пропонує авторка?

4. Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте основні мовознавчі дисципліни та їх специфіку.
2. Проблема походження мови.
3. Особливість сучасного мовознавства та філософії мови.
4. Сутність і проблема методів дослідження мови.
5. Охарактеризуйте найважливіші проблеми філософії мови.
6. Суспільство та мова, мова та свідомістьб особливість співвідношення.
7. Літературна мова та її специфічні риси.
8. Розкрийте роль та функції мови в житті людини і суспільства.
9. Охарактеризуйте основні періоди розвитку лінгвістичних вчень.
10. Розкрийте основні мовознавчі проблеми Стародавнього Сходу.
11. Особливість співвідношення слова та предмету в античній філософії: основні підходи.
12. Розкрийте основні лінгвофілософські погляди Арістотеля.

13. Визначте провідні мовознавчі проблеми епохи Середньовіччя.
14. Розкрийте особливість тлумачення універсалій в номіналізмі та концептуалізмі.
15. Мовознавчі проблеми у філософії Р. Декарта та Ф. Бекона?
16. Яке місце займає розроблена граматики Пор-Рояля в лінгвофілософських ідеях Нового часу?
17. Особливість співвідношення понять «мова» та «дух» у вченні В. фон Гумбольдта.
18. Розкрийте основні положення неогумбольдтіанства.
19. Назвіть головні напрямки ХХ ст. та охарактеризуйте їх.
20. Окресліть провідні мовознавчі проблеми неопозитивізму.
21. Охарактеризуйте структуралізм як лінгвофілософське вчення.
22. Особливість тлумачення ролі мови науки у філософії ХХ ст.
23. Теорії мовленнєвих актів: особливості та представники.
24. Специфіка розвитку лінгвофілософської думки у східних слов'ян.
25. Охарактеризуйте основні етапи розвитку філософської думки в Україні.
26. Особливість ісихастської традиції в середньовічній культурі Київської Русі.
27. Охарактеризуйте давньоруську агіографію та визначте її особливості.
28. Яке місце в національно-культурному відродженні України відіграв Острозький літературно-освітній центр?
29. Вкажіть основні ознаки лінгвофілософської концепції Г.С. Сковороди.
30. Специфіка тлумачення О. Потебнею гумбольдтівського розуміння тотожності мови та духу?
31. Розкрийте основні засади лінгвофілософського вчення Д. Овсянико-Куликовського.
32. Вкажіть найпомітніші тенденції розвитку української філософії мови ХХ ст.

33. Охарактеризуйте особливості співвідношення мови та мовлення.
34. Розкрийте сутність культури мовлення.
35. Назвіть основні аспекти осмислення культури мовлення.
36. Охарактеризуйте комунікативний та етичний аспекти культури мовлення.
37. Розкрийте особливості внутрішнього мовлення.
38. Охарактеризуйте основні ознаки комунікативно-якісного мовлення.
39. Розкрийте сутність спілкування та особливості його структури.
40. Назвіть основні комунікативні стани.
41. Охарактеризуйте основні функції спілкування.
42. Специфіка основних видів маніпуляційних станів спілкування ?
43. Що таке мовний стиль?
44. Назвіть та охарактеризуйте основні види мовних стилів.
45. Назвіть відмінність наукового стилю від публіцистичного
46. Основні види опрацювання наукових текстів.
47. Охарактеризуйте види дискусивно-полемічних вимірів спілкування.
48. Основні полемічні прийоми та їх характеристика.
49. Розкрийте сутність та роль академічної доброчесності як складової культури мовлення та спілкування.
50. Окресліть проблеми академічної доброчесності.
51. Назвіть види публічних виступів та розкрийте їх особливості.
52. Роль особистісних чинників впливу на аудиторію?
53. Розкрийте сутнісний зміст офіційно-ділового стилю мовлення.
54. Назвіть підстилі офіційно-ділового стилю мовлення.
55. Охарактеризуйте основні особливості офіційно-ділового стилю мовлення.
56. Розкрийте сутність та види ділового спілкування.
57. Види усного ділового спілкування та їх характеристика.
58. Ділового спілкування та його ознаки.

59. Яку підготовчу роботу необхідно провести для організації ділового прийому?
60. Назвіть специфічні риси ділової доповіді.
61. Ділові переговори та їх різновиди.
62. Охарактеризуйте загальні вимоги до мови документів.
63. Особливості службового етикету.
64. Охарактеризуйте основні види міжособистісних відносин.
65. Проаналізуйте особливість класифікації міжособистісних відносин.
66. Розкрийте основні прояви позитивних міжособистісних відносин.
67. Назвіть основні типи стосунків, що мають негативну спрямованість.
68. Визначте роль поваги та пошани як невід'ємної основи повноцінного людського спілкування та міжособистісних відносин.
69. Охарактеризуйте основні етапи розвитку конфлікту.
70. Причини виникнення конфліктів та особливість їх врегулювання.

5. Методи оцінювання знань

Для оцінювання знань здобувачів третього освітньо-наукового рівня передбачається проведення поточного та підсумкового контролю знань за ЄКТС.

Для визначення рівня засвоєння здобувачів третього освітньо-наукового рівня навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- письмові п'ятихвилинки по філософських категоріях;
- оцінка за доповідь на семінарському занятті;
- поточне тестування;
- оцінка за опрацювання першоджерел;
- оцінка за самостійну роботу;
- підсумковий залік.

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам третього освітньо-наукового рівня потрібно вчасно виконати завдання пов'язане із пошуком інформації стосовно основних теоретико-методологічних проблем культури мовлення та

спілкування, оформити у презентаційний вигляд та представити-захистити у групі.

Здобувачі третього освітньо-наукового рівня мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру щодо лінгвістичних, філософських, морально-етичних, суспільно-історичних проблем мови та культури спілкування, практичного вирішення проблем професійної діяльності та ділового спілкування; можуть залучатися до участі у конкурсі есе, написання наукових тез і статей з тематики курсу та до участі у міжнародних, всеукраїнських конференціях.

Здобувачі третього освітньо-наукового рівня мають можливість отримати додаткові бали (бонуси) за виконання самосійної роботи та участі у конференціях, круглих столах, конкурсах есе (до 6 балів).

Для забезпечення об'єктивного оцінювання студентам надається право подавати в письмовій формі апеляційну скаргу про незгоду з отриманими балами. Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти <https://nuwm.edu.ua/struktorni-pidroz dili/navch-nauk-tsentrnezalezhnoho-otsiniuvannia-znan/dokumenty>

6. Розподіл балів, що отримують здобувачі

Для діагностики знань використовується європейська кредитно-трансферна система зі 100-бальною шкалою оцінювання

Поточне тестування					Бонусні бали	Презентаційний виступ	Загальна сума балів
Модуль 1		Модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5			
10	32	10	12	10	6	20	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни